Proa

Jaume Cabré
Jo confesso

Jaume Cabré

Jo confesso

Proa

TAULA

I A capite... 00
II De pueritia 00
III Et in Arcadia ego. 000
IV Palimpsestus 000
V Vita condita. 000
VI Stabat Mater 000
VII ... usque ad calcem 000

A la Margarida

I

A capite...

Jo serà gens.

Carles Camps Mundó

1

Fins ahir a la nit, caminant pels carrers molls de Vallcarca, no vaig comprendre que néixer en aquella família havia estat un error imperdonable. De sobte havia entès que sempre havia estat sol, que mai no havia pogut comptar amb els pares ni amb un Déu a qui encarregar la cerca de solucions malgrat que, a mesura que creixia, m'hagués avesat a delegar en creences imprecises i en lectures ben diverses el pes del pensament i la responsabilitat dels meus actes. Ahir dimarts a la nit, tornant de casa d'en Dalmau, mentre entomava el ruixat, vaig arribar a la conclusió que aquesta càrrega em pertany només a mi. I que els meus encerts i els meus errors són responsabilitat meva i només meva. M'han fet falta seixanta anys per veure-ho. Espero que m'entenguis i que comprenguis que em sento desemparat, sol i absolutament enyorat de tu. Malgrat la distància que ens separa, tu em serveixes d'exemple. Malgrat el pànic, ara ja no accepto cap fusta per surar. Malgrat algunes insinuacions, em mantinc sense creences, sense sacerdots, sense codis consensuats que m'allisin el camí cap a no sé on. Em sento vell, i la dama de la dalla m'invita a seguir-la. Veig que ha mogut l'alfil negre i em convida, amb un gest educat, a prosseguir la partida. Sap que vaig molt curt de peons. Tot i això, encara

no és l'endemà i miro quina peça puc moure. Sóc jo sol davant del paper, la meva darrera oportunitat.

No et fiïs gaire de mi. En aquest gènere tan procliu a la mentida com és el record escrit per a un sol lector, sé que tendiré a caure sempre amb les quatre potes a terra, com els gats; però faré un esforç per no inventar gaire. Tot va ser així i pitjor. Ja sé que te n'havia d'haver parlat fa temps; però és difícil i ara mateix no sé com posar-m'hi.

Tot va començar, en el fons, fa més de cinc-cents anys, quan aquell home turmentat va decidir demanar l'ingrés al monestir de Sant Pere del Burgal. Si no ho hagués fet, o si el pare prior dom Josep de Sant Bartomeu s'hagués mantingut en la negativa, ara no t'estaria explicant tot això que et vull contar. Però no sóc capaç de remuntar-me tan enllà. Començaré més ençà. Molt més ençà.

–El pare... A veure, fill meu.. Al pare...

No, no; tampoc no vull començar per aquí, no. És millor començar pel despatx des d'on estic escrivint, davant del teu impressionant autoretrat. El despatx és el meu món, la meva vida, el meu univers on hi té cabuda quasi tot excepte l'amor. Quan jo corria pel pis amb pantalons curts i les mans plenes de penellons pel fred de les tardors i els hiverns, hi tenia vedada l'entrada si no era en moments puntuals. Si no, ho havia de fer de manera clandestina. Me'n coneixia tots els racons, i durant uns anys hi vaig tenir una plaça fortificada i secreta rere el sofà, que havia de desmantellar després de cada incursió perquè la Lola Xica no me la descobrís quan hi passés la baieta. Però sempre que hi

entrava legalment m'havia de comportar com si hi estigués de visita, amb les mans al darrere mentre el pare m'ensenyava l'últim manuscrit que he trobat en una botiga depauperada de Berlín, fixa't, i alerta on poses les mans, que no vull haver-te de renyar. L'Adrià es va inclinar sobre el manuscrit, molt encuriosit.

–És en alemany, oi? –avançant la mà, com qui no vol.

–Pst! La vista als dits! –Li va picar la mà–: Què deies?

–Que és en alemany, oi? –fregant-se la mà adolorida.

–Sí.

–Jo vull aprendre alemany.

Fèlix Ardèvol es va mirar amb orgull el seu fill i li va dir ben aviat podràs començar a aprendre'n, fill meu.

De fet, no era un manuscrit sinó un paquet de folis marronosos: al primer full, amb una lletra molt historiada hi posava *Der bregabene Leuchter. Eine Legende.*

–Qui és, Stefan Zweig?

El pare, amb la lupa a la mà, distret mirant una correcció al marge que hi havia en el primer paràgraf, en comptes de dir-me un escriptor, fill meu, només em va comentar doncs mira, un paio que es va suïcidar al Brasil a deu o dotze anys. Durant molt de temps l'única cosa que vaig saber de Stefan Zweig era que era un paio que s'havia suïcidat al Brasil feia deu o dotze, o tretze, catorze o quinze anys, fins que vaig poder llegir el manuscrit i vaig saber una mica qui era.

I llavors es va acabar la visita i l'Adrià va sortir del

despatx amb la recomanació de no fer gens de soroll: a casa mai no es podia ni córrer ni cridar ni fer petar la llengua perquè si el pare no estava estudiant un manuscrit amb la lupa, estava repassant l'inventari de mapes medievals o pensant on mirar de trobar noves adquisicions de qualsevol objecte que li fes tremolar els dits. L'únic que podia fer que produís soroll, a la meva cambra, era estudiar el violí. Però tampoc no podia perdre tot el dia repassant el XXIII d'arpegis d'*O livro dos exercícios da velocidade* que em feien odiar tant la Trullols, però que no em feien avorrir el violí. No, la Trullols no l'odiava. Però era molt pesada, sobretot amb la insistència en l'exercici XXIII.

–Només ho dic per variar una mica.

–Aquí –i picava la partitura amb el taló de l'arquet– trobaràs totes les dificultats resumides en una plana. És un exercici simplement genial.

–Però jo...

–Per divendres vull el XXIII perfecte. Fins i tot el compàs 27.

De vegades la Trullols era així de burra. Però en general era una dona passable. I de vegades, més que passable.

En Bernat també opinava el mateix. Quan jo feia *O livro dos exercícios da velocidade*, encara no coneixia en Bernat. Però en això de la Trullols opinàvem el mateix. Devia ser una gran mestra, tot i que no ha passat a la història, que jo sàpiga. Em sembla que m'he de situar perquè ho estic desordenant tot. Sí, hi haurà coses que segur que saps, sobretot quan parli de tu. Però hi ha retalls de l'ànima que em sembla que no

saps perquè és impossible conèixer del tot una persona per més que.

Encara que era més espectacular, la botiga no m'agradava tant com el despatx de casa. Potser perquè quan hi anava, que era poquíssim mes vegades, no podia deixar de sentir-me vigilat. La botiga tenia un avantatge, i era que podia mirar la Cecília, que era guapíssima; és que n'estava profundament enamorat. Era una senyora de cabells de color ros galàctic, sempre molt ben pentinats, i amb uns llavis gruixuts d'un vermell furiós. I sempre estava enfeinada amb els seus catàlegs i les seves llistes de preus, i escrivint etiquetes, i atenent els pocs clients que hi entraven amb un somriure que li feia mostrar unes dents perfectes.

–Tenen instruments musicals?

L'home ni s'havia tret el barret. A peu dret davant la Cecília, donava un cop d'ull al voltant: làmpades, canelobres, cadires de fusta de cirerer amb un treball finíssim de marqueteria, confidents de principis del dinou, gerros de totes les mides i èpoques... A mi ni em va veure.

–No gaire cosa, però si em vol seguir...

La no gaire cosa dels instruments que hi havia a la botiga eren un parell de violins i una viola que no sonaven gaire bé però que tenien cordes de tripa que miraculosament no s'havien trencat. I, també, una tuba abonyegada, dos fiscorns magnífics i una trompeta que l'agutzil de la vall feia sonar desesperadament per advertir a la gent de les altres valls que el bosc de Paneveggio s'estava cremant i els de Pardàc demanaven ajuda a Siròr, a San Martino i fins i tot a Welsch-

nofen, que ho havien patit feia poc, i a Moena i a Soraga, que potser ja rebien l'olor alarmant d'aquell desastre de l'any del Senyor de 1690, quan la terra era rodona per a quasi tothom i, si les malalties desconegudes, els salvatges sense Déu i les feres del mar i de les terres, el glaç i la tempesta i les pluges excessives no ho impedien, els vaixells que es perdien per ponent tornaven per llevant, amb els mariners més prims i demacrats, amb la mirada perduda i els malsons enganxats a les seves nits. L'estiu de l'any del Senyor de 1690, tots els habitants de Pardàc, Moena, Siròr, San Martino, tots llevat dels prostrats, corrien a mirar amb ulls entelats el desastre que els destrossava les vides, als uns més que als altres. El paorós incendi que havien de contemplar impotents s'havia menjat carretades de fusta bona. Quan l'infern es va extingir amb l'ajut d'unes pluges providencials, en Jachiam, el quart fill d'en Mureda de Pardàc, el més espavilat, va resseguir meticulosament tot el bosc devastat per mirar de trobar racons no tocats per les flames i troncs aprofitables. A mitja baixada cap al barranc de l'Ós es va ajupir per anar de ventre vora un avet en crescuda que havia quedat convertit en carbó. Però el que va veure li va estroncar les ganes d'alleujar el cos: unes teies resinoses embolicades en un drap que desprenia olor de càmfora o d'una altra substància rara. Amb molt de compte, va desembolicar els draps que no havien acabat de cremar-se amb l'incendi infernal que li havia devastat el seu futur. El descobriment el va marejar: el drap que ocultava les teies, de color verd brut i amb unes vores fetes de cordó groc encara més brut, era un

retall del gipó que solia portar Bulchanij Brocia, el gros de Moena. Quan va trobar dos munts més de roba, aquests sí, ben cremats, va entendre que el monstre d'en Bulchanij havia complert la seva amenaça d'arruïnar la família dels Mureda i, amb ella, tot el poble de Pardàc.

–Bulchanij.

–No em parlo amb gossos.

–Bulchanij.

El to de veu, tètric, el va fer tombar-se amb desgana. En Bulchanij de Moena tenia una panxa prominent que, si hagués viscut més anys i l'hagués alimentada prou, li hauria anat molt bé per fer-hi reposar els braços.

–Què collons vols?

–On tens el teu gipó?

–I a tu què collons t'importa?

–Com és que no el duus posat? Ensenya-me'l.

–Vés a cagar. Què et penses, que com que heu trepitjat merda ara els de Moena hem de fer tot el que dieu? Eh? –El va assenyalar amb odi als ulls–: No te'l penso ensenyar. I fot el camp que em tapes el collons de sol.

En Jachiam, el quart dels Mureda, amb fúria freda, va desembeinar el ganivet d'escorçar que sempre duia al cinyell i el va clavar a la panxa de Bulchanij Brocia, el gros de Moena, com si fos el tronc d'un erable que calia polir. En Bulchanij va obrir la boca i va fer uns ulls com unes taronges, sorprès, més que pel mal, pel fet que un merda de Pardàc gosés tocar-lo. Quan Jachiam Mureda va retirar el ganivet, que va fer un blu-

glup fastigós i roig de sang, en Bulchanij es va aclofar a la cadira com si es desinflés per la ferida.

En Jachiam va mirar amunt i avall del camí desert. Ingenu, va arrencar a córrer en direcció a Pardàc. En deixar enrere l'última casa de Moena, va adonar-se que aquella geperuda del molí carregada amb roba xopa, que el mirava amb la boca oberta, potser ho havia vist tot. En comptes de degollar-li la mirada, es va limitar a accelerar la marxa. Tot i ser el millor cantador de fusta, tot i no haver fet encara els vint, la vida se li acabava d'esquerdar.

La família va reaccionar bé, perquè de seguida van enviar gent a San Martino i a Siròr, a explicar amb proves que Bulchanij era un incendiari que els havia cremat el bosc per rancúnia, però la gent de Moena va pensar que no calia entendre's amb la justícia i es van disposar a caçar, sense intermediaris, el malànima de Jachiam Mureda.

–Fill –va dir el vell Mureda, amb la mirada encara més trista que de costum–. Has de fugir. –I li va allargar una bossa amb la meitat de l'or dels estalvis de trenta anys de treballar la fusta de Paneveggio. I cap germà no va piular per aquella decisió. I, una mica cerimoniosament, va dir per més que siguis el millor rastrejador d'arbres i el millor cantador de fusta, Jachiam, fill del meu cor, el quart dels fills d'aquesta casa desgraciada, la teva vida val més que el millor tronc d'erable que mai no podrem vendre. I així t'estalviaràs la ruïna que ara caurà sobre nosaltres perquè en Bulchanij de Moena ens ha deixat sense fusta.

–Pare, jo...

–Corre, fuig, espavila't, vés per Welschnofen, perquè segur que et buscaran per Siròr. Farem córrer que t'has amagat a Siròr o a Tonadich. El perill és massa gran per quedar-te a les valls. Has de fer un viatge llarg, molt llarg, ben lluny de Pardàc. Fuig, fill, i que Déu et guardi.

–Però pare, jo no vull marxar. Jo vull treballar al bosc.

–Ens l'han cremat. Què vols treballar, criatura?

–No ho sé; però si surto de les valls em moriré!

–Si no fuges aquesta nit, seré jo qui et matarà. M'has entès, ara?

–Pare...

–Ningú de Moena no posarà les mans damunt d'un fill meu.

I en Jachiam dels Mureda de Pardàc va dir adéu al pare i va besar un per un tots els germans: Agno, Jenn, Max i les seves dones. Hermes, Josef, Theodor i Micurà. Ilse, Erica i els seus homes; i després, Katharina, Matilde, Gretchen i Bettina. S'havien aplegat tots a dir-li adéu en silenci, i quan ja era a la porta, la petita Bettina va dir Jachiam, i ell es va tombar i va veure com la nena estenia la mà d'on penjava la medalla de santa Maria dai Ciüf de Pardàc, la medalla que li havia confiat la mare abans de morir. En Jachiam, en silenci, va mirar els germans, fità el pare i aquest va fer un gest silenciós amb el cap. Llavors s'acostà a la petita Bettina i va agafar-li la medalla i va dir Bettina, petita meva, portaré aquesta joia fins que em mori; i no sabia que el que deia seria ben veritat. I la Bettina va tocar-li les galtes amb les dues mans planes, sense plorar. En

Jachiam va sortir de casa amb els ulls negats, va mormolar una breu oració davant la tomba de la mare i a la nit va desaparèixer endinsant-se en la neu eterna per canviar de vida, canviar d'història i de records.

–Només tenen això?

–Aquest establiment és una casa d'antiguitats –va respondre la Cecília amb aquell aire sever que feia avergonyir els homes. –I amb una punta d'ironia–: Per què no ho prova amb un lutier?

M'agradava, la Cecília, quan s'enfilava. Encara estava més guapa. Més guapa que la mare i tot. Que la mare en aquella època.

Des d'on era ara podia veure el despatx del senyor Berenguer. Vaig sentir com la Cecília acompanyava el client decebut, que encara duia el barret posat, i mentre sentia la campaneta de la porta i el passi-ho bé de la Cecília, el senyor Berenguer va aixecar el cap i em va picar l'ullet.

–Adrià.

–Sí.

–Quan et vindran a buscar? –va dir, alçant la veu.

Jo em vaig arronsar d'espatlles. Mai no sabia ben bé quan havia de ser en un lloc o en un altre. Els pares no volien que em quedés sol a casa i em portaven a la botiga quan tots dos eren fora. Ja m'anava bé perquè m'entretenia mirant els objectes més inimaginables que ja havien viscut i ara reposaven pacientment esperant una segona o tercera o quarta oportunitat. I m'imaginava les seves vides en cases diferents i era molt divertit.

Sempre acabava venint a buscar-me la Lola Xica,

amb presses, perquè havia de fer el sopar i el més calent era a l'aigüera. Per això em vaig arronsar d'espatlles quan el senyor Berenguer em va preguntar quan et vindran a buscar.

–Vine –em va dir, aixecant un paper en blanc–. Seu a la taula Tudor i dibuixa una mica.

No m'ha agradat mai, dibuixar, perquè no en sé; no en sé gens. Per això m'ha admirat sempre la teva traça, que em sembla miraculosa. El senyor Berenguer em deia dibuixa una mica perquè li feia cosa veure'm sense fer res, que no era veritat, perquè em passava l'estona pensant. Però al senyor Berenguer no se li pot dur la contrària. El cas és que assegut a la taula Tudor mirava de fer qualsevol cosa perquè callés. Em vaig treure l'Àguila Negra de la butxaca i vaig provar de dibuixar-lo. Pobre Àguila Negra, si arriba a veure's al paper... Per cert, l'Àguila Negra encara no havia tingut temps de conèixer el xèrif Carson, perquè l'havia adquirit aquell mateix matí en una barata amb en Ramon Coll a canvi de l'harmònica Weiss. Si ho sap el pare, em mata.

El senyor Berenguer era molt especial; quan somreia em feia una mica de por i tractava la Cecília com si fos una criada inútil, cosa que no li vaig perdonar mai. Però era qui sabia més coses del pare, el meu gran misteri.

2

El Santa Maria va arribar a Ostia la matinada boirosa del segon dijous de setembre. La travessa, des de Barcelona, havia estat pitjor que qualsevol dels viatges que Eneas va fer en cerca del seu destí i de la glòria eterna. Neptú no li va ser gens propici, i a bord del Santa Maria, a més de donar menjar als peixos, canvià el color de la seva pell que, de colrada i saludable com corresponia a un pagès de la Plana, passà a ser pàl·lida com la d'una aparició mística.

Monsenyor Josep Torras i Bages havia decidit personalment que, ateses les excel·lents qualificacions d'aquell seminarista intel·ligent, abocat a l'estudi, pietós i polit, culte malgrat l'edat, tenien a les mans una flor preciosa que necessitava un jardí esponerós, ja que a l'hort humil del seminari de Vic es pansiria i acabaria dilapidant aquell bé de Déu de cabassos d'intel·ligència natural que tenia.

–No vull anar a Roma, monsenyor. Em vull consagrar a l'estudi perq.

–Precisament per això t'envio a Roma, estimat fill. Conec prou bé el nostre seminari i sé que una intel·ligència com la teva hi perd el temps.

–Però monsenyor...

–Déu t'ha cridat per a alts designis. Els teus profes-

sors m'ho demanen a crits –va dir, agitant una mica teatralment el document que tenia a les mans.

«Nascut al mas de can Ges, a la vila de Tona, en el si d'una família exemplar, fill d'Andreu i Rosalia, als sis añys possehya ja la preparació escolar y la decisió convenient per principiar la carrera eclesiàstica, entrant en el primer curs de Llatinitat sota l'orientació de mossèn Jacint Garrigós. Foren tan notables y tan immediats els seus progressos acadèmichs que, en el moment de cursar Retòrica, hagué de disertar en la cèlebre "Oratio Latina", que com sap monsenyor per experiència pròpia, ja que hem tingut el goig d'haver-lo com a alumne en aquest seminari, és un dels primers actes literaris ab què els professors honren els seus alumnes més distingits y de provada llengua diserta. Però aqueixa distinció ultrapassava els seus onze añys y, sobretot, la seva encara minsa estatura. Per aquesta mateixa raó, si per una banda els oients podien escoltar el greu retòrich Fèlix Ardèvol dissertant a consciència en la llengua de Virgili, per altra part, calgué fer servir un no breu escambell perquè el menut y circumspecte dissertant poguera ser vist pel públich entre els quals hi havia els seus emocionats pares y germà. Així Fèlix Ardèvol y Guiteres entrà pels camins dels grans triomfs acadèmics en Matemàtiques, en Filosofia, en Teologia, y es posava a l'altura d'il·lustres alumnes d'aquest seminari com els insignes pares Jaume Balmes y Urpía, Antoni Maria Claret y Clarà, Jacint Verdaguer y Santaló, Jaume Collell y Bancells, el professor Andreu Duran o vós mateix, il·lustríssima, que ens honreu com a bisbe de la nostra estimada diòcesi.

»Que la nostra virtut de l'agraïment s'estengui també als nostres avantpassats. Déu Nostre Senyor ens hi invita: "Laudemus viros gloriosos et parentes nostros in generatione sua" (Eccli., 44,1). És per aquest motiu que estem convençuts de no equivocar-nos si us demanem de manera molt emotiva que concediu al seminarista estudiant Fèlix Ardèvol y Guiteres que cursi els seus estudis de Teologia a la Pontifícia Universitat Gregoriana.»

–No tens opció, fill meu.

Fèlix Ardèvol no va gosar dir que odiava els vaixells, ell que havia nascut i havia viscut sempre a terra ferma, lluny de mar. Per aquest motiu, perquè no havia sabut encarar-se amb el bisbe, va haver d'emprendre aquell penós viatge. En un racó del port d'Ostia, on hi havia unes caixes de fusta mig podrides, infestades de ratots, vomità la seva impotència i gairebé tots els records del passat. Durant uns segons, respirà feixugament fins que es redreçà, es netejà la boca amb un mocador, s'allisà enèrgicament la sotana de viatge i mirà cap al seu esplendorós futur. Tanmateix, com Eneas, havia arribat a Roma.

–Aquesta habitació és la millor de la residència.

Fèlix Ardèvol es tombà, estranyat. A la llinda de la porta, un estudiant baixet i tirant a rabassut suava la cansalada dins d'un hàbit dominicà i somreia afablement.

–Fèlix Morlin, de Lieja –va dir el desconegut, avançant un pas dins la cel·la.

–Fèlix Ardèvol. De Vic.

–Oh! Un omonimo! –va cridar, rient, mentre feia el gest d'encaixar.

Des d'aquell dia es van caure bé. En Morlin li va confirmar que aquella era l'habitació més buscada de la residència i li va preguntar que quin padrí tenia. L'Ardèvol va haver de confessar que cap; que a la recepció, aquell conserge calb i gros havia mirat els papers, havia dit Ardevole?, la cinquantaquattro, i li havia passat la clau sense ni mirar-lo als ulls. En Morlin no se'l va creure, però va riure amb ganes.

En una setmana justa, abans que comencés el curs, en Morlin el va presentar a vuit o deu estudiants de segon, que eren els que ell coneixia, li va aconsellar que no es fes gaire amb els que no estudiaven a la Gregoriana o a l'Istituto Biblico, perquè perdria el temps, li mostrà el mètode per sortir de manera desapercebuda sense que el cerber pogués controlar, l'instà a tenir preparada roba de laic per si es donava el cas que havien de passejar d'esquitllentes i va ser el guia dels nous alumnes de primer per mostrar-los els edificis singulars del camí més curt des de la residència fins a la Pontificia Università Gregoriana. Feia servir un italià tenyit d'accent francès però totalment comprensible. I els va fer un discurs sobre la importància de saber mantenir les distàncies amb els jesuïtes de la Gregoriana, perquè, si no vigiles, et giren el cervell. Així, plof!

El dia abans de començar el curs, tots els estudiants nous i antics, que provenien de mil llocs diferents, es van reunir a la immensa sala d'actes del Palazzo

Gabrielli-Borromeo de la seu de la Gregoriana, i el pater Decanus de la Pontificia Università Gregoriana del Collegio Romano, Daniele D'Angelo, S.J., en un llatí impecable, els va instar a ser conscients de la gran sort, del gran privilegi que tenen vostès de poder estudiar a qualsevol de les facultats de la Pontificia Università Gregoriana, etcètera, etcètera, etcètera. Aquí hem tingut l'honor d'acollir estudiants il·lustres, i entre ells hi ha hagut uns quants sants pares, l'últim dels quals, l'enyorat papa Lleó tretzè. No els exigirem més que esforç, esforç i esforç. Aquí es ve a estudiar, estudiar, estudiar i a aprendre dels millors especialistes en Teologia, Dret Canònic, Espiritualitat, Història de l'Església, etcètera, etcètera, etcètera.

–Al pater D'Angelo se'l coneix com a D'Angelodangelodangelo –li va fer saber en Morlin a cau d'orella, com aquell qui informa d'una cosa preocupant.

I quan hagin acabat els estudis, s'escamparan pel món, retornaran als seus països, als seus seminaris, als col·legis dels seus ordes; els que no ho són encara, seran ordenats preveres i faran fructificar allò que se'ls haurà ensenyat en aquesta casa. Etcètera, etcètera, etcètera fins a quinze minuts més d'avisos pràctics, potser no tan pràctics com els d'en Morlin, però necessaris per a la vida de cada dia. Fèlix Ardèvol va pensar que podria haver estat molt pitjor; que les orationes latinae de Vic de vegades eren més avorrides que aquell manual d'instruccions amb molt de sentit comú que els estaven servint.

Els primers mesos de curs, fins enllà de Nadal, van passar sense sotracs. Fèlix Ardèvol va admirar sobretot la lucidesa del pater Faluba, un jesuïta mig eslovac mig hongarès d'una cultura bíblica infinita, i el rigor mental del pater Pierre Blanc, molt tibat de tracte, que ensenyava la revelació i la seva transmissió a l'Església, i que, malgrat haver nascut també a Lieja, havia suspès el seu amic en l'examen final, que en Morlin va fer versar sobre les aproximacions a la teologia mariana. Com que hi seia al costat en tres assignatures, va començar a agafar confiança a Drago Gradnik, un gegant eslovè, vermell de cara, vingut del seminari de Ljubljana, que tenia un coll de toro ample i poderós, que semblava que volgués rebentar l'alçacoll. Es parlaven poc, tot i que el seu llatí era fluid. Però tots dos eren tímids i miraven d'abocar les seves energies a traspassar les múltiples portes que els obrien els estudis. En la mesura que en Morlin es queixava i ampliava el cercle de contactes i amistats, l'Ardèvol es tancava a la cinquantaquattro, la millor cel·la de la residència, i descobria nous mons en l'estudi paleogràfic dels papirs i altres documents bíblics que els portava el pater Faluba, escrits en egipci demòtic, en copte, en grec o en arameu, i els instruïa en l'art d'estimar els objectes. Un manuscrit destrossat, els repetia, és inservible per a la ciència. Si s'ha de restaurar, s'ha de restaurar costi el que costi. I el paper del restaurador és tan important com el del científic que l'interpretarà. I no deia etcètera, etcètera, etcètera, perquè ell sempre sabia de què estava parlant.

–Idioteses –va dictaminar en Morlin quan li ho va

comentar–. Aquesta gent és feliç amb una lupa a la mà i papers ratats i humits damunt la taula.

–Jo també.

–De què serveixen les llengües mortes? –va dir ara en el seu ampul·lós llatí.

–El pater Faluba ens ha dit que els homes no habitem un país; habitem una llengua. I que rescatant llengües antigues...

–Sciocchezze. Stupiditates. L'única llengua morta que és ben viva és el llatí.

Eren al mig de la Via di Sant'Ignazio. L'Ardèvol, protegit per la seva sotana, i en Morlin, pel seu hàbit. Per primera vegada, l'Ardèvol es va mirar el seu amic amb estranyesa. Es va aturar i li va preguntar, perplex, en què creia. En Morlin també es va aturar i li va dir que si s'havia fet frare dominic era perquè tenia un profund anhel per ajudar els altres i servir l'Església. I que res no l'apartaria del seu camí; però que servir l'Església s'havia de fer de manera pràctica, no estudiant papers a punt de podrir-se, sinó influint en les persones que influïen en la vida de... Es va aturar i llavors va afegir: etcètera, etcètera, etcètera, i tots dos amics van esclatar a riure. En aquell moment, per primera volta, la Carolina va passar pel seu costat, però cap dels dos no s'hi va fixar. I jo, quan arribava a casa amb la Lola Xica havia d'estudiar el violí mentre ella preparava el sopar i la resta del pis quedava a les fosques. Això no m'agradava gaire perquè sempre podia sorgir algun malvat de darrere de qualsevol porta i per això duia l'Àguila Negra a la butxaca, ja que a casa, des que el pare ho havia deci-

dit feia anys, no hi havia ni medalles, ni escapularis, ni estampes ni missals, i l'Adrià Ardèvol, pobre nen, tenia una mena de necessitat d'ajut invisible. I un dia, en comptes d'estudiar el violí, em vaig quedar al menjador, embadalit, contemplant com el sol que fugia per ponent, per la banda de Trespui, il·luminava amb un color màgic l'abadia de Santa Maria de Gerri dins la pintura que hi havia damunt del bufet del menjador. Sempre la mateixa llum que m'atreia i em feia pensar històries impossibles, i no vaig sentir com s'obria la porta del carrer ni vaig sentir res fins que la veu gruixuda del pare em va clavar un ensurt monumental.

–Què fas aquí perdent el temps? No tens deures? No tens violí? No tens res? Eh?

I l'Adrià se'n va anar a l'habitació, amb el cor encara fent bum-bum, sense envejar els nens que tenien pares que els feien petons perquè es pensava que això no existia enlloc.

–Carson: et presento Àguila Negra. De la valenta tribu dels arapaho.

–Hola.

–Hau.

Àguila Negra va fer un petó al xèrif Carson, com el que el pare no li havia fet, i l'Adrià els va posar tots dos, amb els seus cavalls, a la tauleta de nit perquè s'anessin coneixent.

–Et veig pansit.

–Després de tres anys d'estudis de teologia –va dir,

pensarós, l'Ardèvol– encara no he endevinat què t'interessa de debò. La doctrina de la gràcia?

–No m'has contestat la pregunta –va insistir en Morlin.

–No era una pregunta. La credibilitat de la revelació cristiana?

En Morlin no va respondre i Fèlix Ardèvol va insistir:

–Per què estudies a la Gregoriana si a tu la teologia no...

Tots dos s'havien allunyat de la corrua d'estudiants que feia el trajecte de tornada de la universitat a la residència. En dos anys de Cristologia i Soteriologia, de Metafísica I, Metafísica II i Déu revelat, i diatribes dels professors més exigents, sobretot el Levinski de Déu revelat, que considerava que Fèlix Ardèvol no avançava en aquella disciplina com permetien creure les expectatives que tots hi tenien dipositades, Roma no havia canviat gaire. Malgrat la guerra que convulsionava Europa, la ciutat no era una ferida oberta; només s'havia empobrit una mica més. Mentrestant, els estudiants de la Pontificia Università seguien els seus estudis aliens al conflicte i els seus drames. Quasi tots. I guanyant en saviesa i virtut. Quasi tots.

–I a tu?

–La teodicea i el pecat original ja no m'interessen. No vull més justificacions. Em costa pensar que Déu permet el mal.

–Feia mesos que ho sospitava.

–Tu també?

–No: que sospitava que t'estàs embolicant massa.

Dedica't a observar el món, com jo. A la Facultat de Dret Canònic em diverteixo molt. Relacions jurídiques entre l'Església i la societat civil; Sancions de l'Església; Béns temporals de l'Església; Carisma dels Instituts de vida consagrada; la Consuetudine canonica...

–Però què dius!

–Els estudis especulatius són una pèrdua de temps; els reglamentistes són un descans.

–No, no! –va exclamar l'Ardèvol–. A mi m'agrada l'arameu; m'apassiona veure manuscrits i entendre les diferències morfològiques entre el neoarameu bothan i el neoarameu jueu barzani. O el per què del koy sanjaq surat o el mlahso.

–Saps? No sé de què em parles. Estudiem a la mateixa universitat? A la mateixa facultat? Som a Roma, tots dos? Eh?

–És igual. Mentre no hagi de tenir el pater Levinski de professor, voldria saber tot el que se sap del caldeu, del babiloni, del samarità, de...

–I de què t'ha de servir?

–I de què et serveix saber la diferència entre matrimoni rat, consumat, legítim, putatiu, vàlid i nul?

Tots dos es van posar a riure al mig de la Via del Seminario. Una senyora vestida de fosc va alçar la vista una mica esverada veient aquells capellans joves fent gresca i saltant-se les normes més elementals de la modèstia.

–Per què estàs pansit, Ardevole? Ara sí que és una pregunta.

–A tu què t'interessa en el fons del teu cor?

–Tot.

–I la teologia?

–Forma part de tot –va respondre en Morlin, aixecant els braços, com si es disposés a beneir la façana de la Biblioteca Casanatense i la vintena de persones que passejaven desprevingudes pel seu davant. Llavors arrencà a caminar i a Fèlix Ardèvol li va costar mantenir-se al seu nivell.

–Mira la guerra d'Europa –va prosseguir en Morlin, assenyalant amb energia cap a l'Àfrica. I en veu més baixa, com si li fessin por els espies:

–Itàlia s'ha de mantenir neutral perquè la Triple Aliança només és un pacte defensiu –va dir Itàlia.

–Els aliats guanyarem la guerra –va respondre l'Entente Cordiale.

–Jo no em moc per altres interessos que la paraula donada –va proclamar Itàlia, amb dignitat.

–Et prometem les regions irredemptes del Trentino, Ístria i la Dalmàcia.

–Repeteixo –va insistir Itàlia amb més dignitat i posant els ulls en blanc –que la posició honesta d'Itàlia és la de la neutralitat.

–D'acord: si t'hi afegeixes avui, no demà, eh? Si t'hi afegeixes avui, tindràs tot el paquet irredempt: Alto Adige, Trentino, Venezia Giulia, Ístria, Fiume, Niça, Còrsega, Malta i la Dalmàcia.

–On s'ha de signar? –va respondre Itàlia. I amb els ulls brillants–: Visca l'Entente! Que morin els imperis centreeuropeus! I ja està, Fèlix, la política és això. Per part dels uns i dels altres.

–I els grans ideals?

Ara Félix Morlin es va aturar i mirà cap al cel, disposat a emetre una frase lapidària:

–La política internacional no són els grans ideals internacionals: són els grans interessos internacionals. I Itàlia ho ha entès bé: un cop s'ha posat a la banda dels bons, que som nosaltres, ofensiva al Trentino a destrossar aquell bé de Déu de boscos, contraatac, batalla de Caporetto, tres-cents mil morts, el Piave, trencament del front a Vittorio Veneto, armistici de Pàdua, creació del Regne dels Serbis, Croats i Eslovens, que és un invent que no durarà ni un parell de mesos encara que en diguin Iugoslàvia, i profetitzo que les regions irredemptes són la pastanaga que ara els aliats retiraran. I Itàlia, amb un pam de nas. Com que tots continuaran barallant-se, la guerra no haurà acabat del tot. I a esperar l'enemic de debò, que encara no ha despertat.

–Quin és?

–El comunisme bolxevic. I si no, m'ho diràs d'aquí a uns quants anys.

–Com ho aprens, tot això?

–Llegint la premsa, escoltant les persones adequades. És l'art del contacte eficaç. I si sabessis el trist paper del Vaticà en aquests afers...

–I a quina hora estudies l'efecte espiritual dels sagraments en l'ànima o la doctrina de la gràcia?

–Això que faig també és estudiar, estimat Fèlix. És preparar-me per ser un bon servidor de l'Església. A l'Església hi ha d'haver teòlegs, polítics i fins i tot algun il·luminat com tu que es mira el món amb una lupa. Per què estàs pansit?

Van caminar en silenci una estona, amb el cap cot, cadascun amb els seus pensaments. De sobte, en Morlin es va aturar en sec i va dir nooo!

–Què?

–Ja sé què et passa! Ja sé per què estàs pansit.

–Ah, sí?

–Estàs enamorat.

Fèlix Ardèvol i Guiteres, estudiant de quart curs a la Pontificia Università Gregoriana de Roma, premi extraordinari de final de curs en els dos primers anys acadèmics de la seva brillant estada romana, va obrir la boca per protestar, però la va tornar a tancar. Estava veient-se el dilluns després de la Pasqua de Resurrecció, al final de les vacances de Setmana Santa, sense res a fer després d'haver preparat la dissertació sobre Vico, el verum et factum reciprocantur seu convertuntur i la impossibilitat d'entendre el tot, a diferència de Félix Morlin, l'anti-Vico, que feia l'efecte que entenia tots els moviments rars de la societat, quan va travessar la Piazza di Pietra i la va veure per tercer cop. Esplendorosa. Els coloms, una trentena, feien una barrera entre tots dos. S'hi va acostar, i ella, que duia un paquetet a la mà, li va somriure just en el moment que el món s'havia tornat més brillant, polit, generós i pur. I ell es va fer el raonament lògic: la bellesa, tanta bellesa, no pot ser obra del dimoni. La bellesa és divina, i el somriure angelical, doncs d'això: també. I es va recordar de la segona vegada que l'havia vista, quan la Carolina estava ajudant el seu pare a descarregar el carro davant la botiga. Aquella esquena dolça havia d'aguantar les caixes aspres de fusta abusivament re-

blertes de pomes? Això ell no ho podia tolerar i va ajudar-la, i entre tots dos, en silenci, amb la complicitat irònica del matxo, que mastegava la palla del morral, van descarregar tres caixes, ell contemplant-li el paisatge infinit dels ulls, sense voler abaixar la mirada cap a la incipient regatera, i tota la botiga de Saverio Amato silenciosa perquè ningú no sabia què es fa quan un padre dell'università, un prete, un cappellano, un seminarista s'arromanga la santa sotana i fa de camàlic i observa la filla amb aquell esguard tan fosc. Tres caixes de pomes, un bé de Déu en temps de guerra; tres moments deliciosos al costat de la bellesa i després mirar al voltant, adonar-se que era dins la botiga del Signor Amato i dir buona sera i anar-se'n sense gosar tornar a mirar-la, i la mare va sortir i li va posar a les mans, tant sí com no, dues pomes vermelles que el van fer enrogir perquè li havia passat pel cap que podien ser els preciosos pits de la Carolina. O pensant en la primera vegada que la va veure, Carolina, Carolina, Carolina, el nom més bonic del món, una noia encara sense nom, que caminava davant seu i que en aquell moment es torçava el turmell, i va llançar un xiscle de dolor, pobra criatura, i va mig caure a terra. Ell anava acompanyat de Drago Gradnik, que dos anys després d'haver entrat a la Facultat de Teologia havia augmentat ben bé mig pam d'alçària i sis o set lliures carnisseres de pes i que ara feia tres dies que només vivia per a l'argument ontològic de sant Anselm, com si no hi hagués res més al món per demostrar l'existència de Déu, per exemple la bellesa d'aquella criatura dolcíssima. Drago Gradnik no va poder fixar-se que aquella tor-

çada de peu havia de ser dolorosíssima, i Fèlix Ardèvol va agafar la cama de la bella Adalaisa, Beatrice, Laura, delicadament, pel turmell, per ajudar-la a fer-lo reposar a terra, i en el moment que li agafava la cameta, un corrent elèctric més intens que el dels arcs voltaics de l'exposició universal li va recórrer l'espinada i mentre preguntava li fa mal, signorina, s'hi hauria volgut abraonar per fer-la seva amb urgència, i això que era la primera vegada a la seva vida que havia sentit un desig sexual tan urgent, dolorós, implacable i aterridor. Mentrestant, Drago Gradnik mirava cap una altra banda pensant en sant Anselm i en altres vies més racionals per demostrar l'existència de Déu.

–Ti fa male?

–Grazie, grazie mille, padre... –va dir la veu dolça dels ulls infinits.

–Si Déu ens ha dotat d'intel·ligència, entenc que la fe pot anar acompanyada del raciocini. Oi, Ardevole?

–Come ti chiami (preciosa nimfa meva)?

–Carolina, padre. Grazie.

Carolina, quin nom més bell; no et podries dir d'altra manera, amor.

–Ti fa ancora male, Carolina (bellesa sense palliatius)? –va repetir, angoixat.

–La raó. Per la raó a la fe. És heretgia, això? Eh, Ardevole?

La va haver de deixar asseguda al banc, perquè la nimfa, intensament enrojolada, assegurava que aviat la seva mare havia de passar per allà, i mentre els dos estudiants reprenien el passeig, quan Drago Gradnik, en el seu llatí nasal, aventurava que potser sant Bernat no

ho és tot a la vida, que aquella conferència de Teilhard de Chardin sembla que ens inviti a pensar, ell es va descobrir portant la seva mà a la cara i intentant olorar la resta de l'aroma de la pell de la deessa Carolina.

–Enamorat, jo? –Va mirar en Morlin, que l'observava, foteta.

–En tens tots els símptomes.

–Tu què saps?

–Ja ho he passat.

–I com t'ho vas poder treure de sobre? –To d'ànsia d'Ardèvol.

–No m'ho vaig treure de sobre. M'hi vaig posar a sobre. Fins que es va acabar l'enamorament i fora.

–No m'escandalitzis.

–És la vida. Sóc pecador i me'n penedeixo.

–L'enamorament és infinit, no s'acaba mai. Jo no podria...

–Déu meu, com estàs, Fèlix Ardevole!

L'Ardevole no va contestar. Davant seu, una trentena de coloms, el dilluns després de la Pasqua de Resurrecció, a la Piazza di Pietra. La urgència de l'anhel el va fer travessar la jungla de coloms fins a arribar a l'abast de Carolina, que li va lliurar el paquetet.

–Il gioiello dell'Africa –va dir la nimfa.

–I com sap que jo...

–Cada dia passa per aquí. Cada dia.

En aquell moment, Mateu vint-i-set cinquanta-u, el vel del Temple s'esquinçà en dos trossos de dalt a baix, la terra tremolà, les roques s'esberlaren, i els sepulcres s'obriren i molts cossos dels sants que hi reposaven van ressuscitar.

Misteri de Déu i del Verb de Déu encarnat.

Misteri de Maria Verge i Mare de Déu.

Misteri de la fe cristiana.

Misteri de l'Església humana i imperfecta; divina i eterna.

Misteri de l'amor d'una dona jove que em regala un paquetet que fa dos dies que tinc al damunt de la taula de la cinquantaquattro i del qual al tercer dia només he gosat desembolicar-ne el paper exterior. És una capseta tancada. Déu meu. Sóc al caire de l'abisme.

Va esperar al dissabte. La majoria dels estudiants eren a les seves cambres. Uns quants havien sortit a passejar o estaven dispersos per les diferents biblioteques romanes on furgaven, indignats, respostes sobre la naturalesa del mal i per què Déu el permet, sobre l'existència indignant del dimoni, sobre la lectura correcta de les Sagrades Escriptures o sobre l'aparició del neuma en el cant gregorià i en l'ambrosià. Fèlix Ardèvol era sol a la cinquantaquattro, cap llibre damunt la taula, res fora de lloc perquè si una cosa el treia de pollegueria era la indignant profusió desordenada d'objectes que quedaven relegats a trastos, o els objectes fora de lloc, o que la mirada es quedés enganxada en les coses que no estaven ben exposades, o... Va pensar que potser s'estava tornant maniàtic. Jo crec que sí; que li devia venir d'aquests anys: el pare va ser un home obsedit per l'ordre material. Penso que la incoherència intel·lectual no l'amoïnava gaire. Però un llibre damunt d'una taula en comptes de desat al seu prestatge,

o un paper oblidat damunt d'un radiador, era simplement inexcusable i imperdonable. Res no podia fer mal a la vista i tots anàvem així de drets, sobretot jo, que havia d'endreçar cada dia, cada dia, totes les joguines que feia servir i només se'n salvaven el xèrif Carson i l'Àguila Negra perquè dormien clandestinament amb mi i el pare no ho va arribar a saber mai.

La cinquantaquattro neta com una patena. I Fèlix Ardèvol, dret, mirant per la finestra el flux de sotanes dels que entraven i sortien de la residència. I un cotxe de cavalls que passava per Via del Corso amb alguns secrets inconfessables i indignants dins la cabina tancada. I el nen que arrossegava una galleda de ferro i feia un terrabastall gratuït, indignant. És que estava tremolant de por i per això tot l'indignava. Damunt la taula, un objecte inesperat, un objecte que encara no tenia el seu indret destinat. La capseta verda que li havia regalat la Carolina amb un gioiello dell'Africa a dins. El seu destí. S'havia jurat que abans que sonessin les campanades de les dotze a Santa Maria o bé hauria llençat la capseta o l'hauria oberta. O s'hauria suïcidat. Una de tres.

Perquè una cosa és viure per a l'estudi, fer-se un camí en l'apassionant món de la paleografia, en l'univers dels manuscrits antics, aprendre llengües que ningú no parla perquè fa segles que han quedat congelades en papirs estantissos que es converteixen en la seva única finestra per a la memòria, distingir la paleografia medieval de l'antiga, alegrar-se perquè el món era tan gran que, quan s'avorrís, podria començar a indagar en el sànscrit i en les llengües asiàtiques, i si alguna vegada tinc un fill voldria que...

I ara per què estic pensant que voldria tenir un fill?, es va empipar; no, es va indignar. I va tornar a mirar la capseta, sola, damunt la taula polida de la cinquantaquattro. Fèlix Ardèvol es va espolsar un fil imaginari de la falda de la sotana, va passar el dit per la pell encetada per l'alçacoll i va seure davant la taula. Faltaven tres minuts perquè toquessin les dotze a Santa Maria. Va prendre aire i arribà a una resolució: de moment, no se suïcidava. Agafà la capseta amb les mans, amb molt de compte, com el nen que tragina el niu que ha furtat de l'arbre per poder ensenyar-ne a la mare els ous verdencs o els desemparats pollets que jo peixaré, mare, no pateixis, que els donaré moltes formigues. Com el cérvol assedegat, oh, Senyor. D'una manera o altra sabia que les passes que feia creaven una aura d'irreversibilitat a la seva ànima. Dos minuts. Amb dits tremolosos va mirar de desnuar-ne la cinta roja, però cada cop se li estrenyia més el nus i no era per la malaptesa de la pobreta Carolina sinó per culpa dels seus nervis. Es va aixecar, neguitós. Un minut i mig. Anà cap a la palangana de l'aigua i agafà la navalla d'afaitar. L'obrí amb presses. Un minut i quinze segons. I seccionà cruelment aquella cinta del color roig més bonic que mai no havia vist en la seva llarga vida, perquè, amb vint-i-cinc anys, se sentia vell i cansat i amb ganes que aquelles coses no li passessin a ell, que li passessin a l'altre Félix, que es veu que s'ho sabia tirar tot a l'esquena sense... Un minut! La boca, resseca, les mans suades, una gota que li baixa per la galta i això que no fa un dia de... Falten deu segons perquè les campanes de Santa Maria in Via Lata toquin les

dotze del migdia. I mentre a Versalles una colla de passerells deien que s'havia acabat la guerra i en signar l'armistici traient la llengua per l'esforç posaven curosament en marxa els mecanismes per fer possible una esplèndida nova guerra al cap de pocs anys, més sagnant i més propera al mal, que Déu no hauria hagut de permetre mai, Fèlix Ardèvol i Guiteres va obrir la capseta verda. Amb gestos vacil·lants, n'apartà el cotó fluix de color rosa i, en el moment que sonava la primera campanada, Angelus Domini nuntiavit Mariae, arrencà a plorar.

Era relativament senzill sortir d'incògnit de la residència. Amb en Morlin, en Gradnik i dos o tres més de confiança, ho havien practicat molts cops amb total impunitat. Vestits de laics, Roma obria moltes portes; o obria altres portes diverses de les que obrien les sotanes. Amb vestits normals podien entrar a tots els museus als quals el decòrum els impedia l'entrada si anaven ensotanats. I van poder prendre cafè a Piazza Colonna i encara més enllà, mirant la gent que passava, i dos o tres cops en Morlin se'l va endur, deixeble estimat, de visita a conèixer gent que, segons ell, havia de conèixer. I el presentava com a Fèlix Ardevole, un savi que domina vuit llengües i per al qual els manuscrits no tenen cap secret, i els estudiosos li obrien les caixes fortes i podia examinar el manuscrit original de *La mandragora*, una preciositat, o uns papirs tremolosos relacionats amb els macabeus. Però avui que Europa feia les paus, el savi Fèlix Ardevole sortia d'amagat

de les autoritats de la residència i d'amagat dels seus amics per primer cop. Amb un jersei i una gorra que li dissimulava l'aire clerical. I se n'anà de pet a la fruiteria del signor Amato a fer guàrdia, i les hores van passar, ell amb la capseta a la butxaca, veient circular la gent despreocupada i feliç perquè no tenien la seva febre. I la mare de la Carolina, i la germana petita. Tothom menys el seu amor. El gioiello, una medalla tosca, amb un gravat rudimentari d'una marededéu romànica i un arbre immens al costat, una mena d'avet. I al darrere, la paraula «Pardàc». De l'Àfrica? Podia ser una medalla copta? Per què he dit el meu amor si jo no tinc dret a... i l'aire fresc es convertia en irrespirable. Començaven a sonar campanes, i en Fèlix, que encara no n'estava informat, ho va atribuir a l'homenatge perquè totes les esglésies de Roma feien al seu amor furtiu, clandestí i pecaminós. I la gent s'aturava, estranyada, tal volta buscant Abelard; però en lloc de mirar-lo i assenyalar-lo es preguntaven què devia passar que totes les campanes de Roma repiquessin a les tres de la tarda, que no és hora de repics, què deu passar? Déu meu: i si s'hagués acabat la guerra?

Llavors va aparèixer Carolina Amato. Havia sortit de casa, amb la seva cabellera curta voleiant, havia travessat el carrer i va anar directament on el Fèlix s'esperava, ell que creia que anava perfectament camuflat. I quan va ser davant seu el mirà amb un somriure radiant però silenciós. Ell s'empassà la saliva, premé la capseta dins la butxaca, va obrir la boca i no va dir res.

–Jo també –va respondre ella. I al cap de moltes campanades–: T'ha agradat?

–No sé si ho puc acceptar.

–És meu, el gioiello. Me'l va regalar l'oncle Sandro quan vaig néixer. Ell mateix el va portar d'Egipte. Ara és teu.

–Què et diran, a casa?

–És meu i ara és teu: no diran res. És la meva penyora.

I li va agafar la mà. A partir d'aquest moment, el cel va caure sobre la terra i Abelard es va concentrar en el tacte de la pell d'Heloïsa, que el va arrossegar fins a un vicolo anònim, ple de porqueria però que feia olor de les roses de l'amor, i el va fer entrar en una casa que tenia les portes obertes i on no hi havia ningú, mentre les campanes repicaven i una veïna, per la finestra, cridava nuntio vobis gaudium magnum, Elisabetta, la guerra è finita! Però els dos amants estaven a punt de començar una batalla essencial i no van poder sentir la proclama.

II

De pueritia

El bon guerrer no es pot estar enamorant constantment de totes les squaws amb què topi, encara que s'embelleixin amb pintures de guerra.

Àguila Negra

3

No em miris amb aquesta cara. Sé que m'invento coses: però no deixo de dir la veritat. Per exemple, que a la meva antiga habitació, a Història i Geografia, em sembla que el record més antic sóc jo intentant convertir el sota del llit en una casa. No era incòmode i, sobretot, era divertit perquè veia els peus dels que entraven i deien Adrià, fill, on ets, o Adrià, el berenar. On s'ha ficat? Sé que era divertidíssim. Sí, sempre he estat així d'avorrit, perquè casa meva no era una casa pensada per als nens i la meva família no era una família pensada per als nens. La mare no comptava i el pare només vivia per a les seves compres i les seves vendes, i jo em delia de gelosia quan el veia acaronar un gravat o un gerro de porcellana fina. I la mare... doncs la mare sempre m'havia semblat una dona que estava en guàrdia, alerta, mirant aquí i allà; això que tenia la complicitat de la Lola Xica. Ara m'adono que el pare la feia sentir estranya a casa. Era a casa del pare i ell li feia el favor de deixar-la-hi viure. Quan va morir el pare, va poder respirar tranquil·la i el seu esguard va ja no va ser inquiet tot i que evitava mirar-me. I es va transformar. Em pregunto per què. I també em pregunto per què s'havien casat, els pares. No crec que s'arribessin a estimar mai. A casa no hi va haver amor mai. I jo vaig

ser una mera conseqüència circumstancial de les seves vides.

És curiós: tantes coses que et vull explicar i estic badant i perdent el temps amb unes reflexions que farien bavejar Freud. Potser és perquè tot plegat és culpa de la relació que vaig tenir amb el meu pare. Potser perquè va morir per culpa meva.

Un dia, quan ja era més grandet, quan ja havia conquerit clandestinament, al despatx del pare, l'espai entre el darrere del sofà i la paret i l'havia convertit en una mansió per als meus cowboys i indis, va entrar el pare seguit d'una veu coneguda però que llavors vaig trobar entre agradable i esgarrifosa: era la primera vegada que sentia el senyor Berenguer fora de la botiga i sonava diferent; i des de llavors que la seva veu no m'ha fet gaire gràcia ni dins ni fora de la botiga. Em vaig quedar immòbil, vaig deixar el xèrif Carson a terra, el cavall marró d'Àguila Negra, normalment tan silenciós, va caure i va fer un sorollet que em va esverar però que l'enemic no va percebre, i el pare va dir a vostè no li he de donar explicacions.

–Jo crec que sí.

El senyor Berenguer va asseure's al sofà, que va retrocedir una mica cap a la paret, i, heroicament, em vaig imaginar abans esclafat que no pas descobert. Vaig sentir que el senyor Berenguer pegava uns copets i la veu gèlida del pare va dir en aquesta casa està prohibit fumar. Llavors el senyor Berenguer va dir que exigia una explicació.

–Vostè treballa per a mi. –To irònic del pare–: O m'equivoco?